

СловоГрай

Мово моя українська —
Батьківська, материнська,
Я тебе знаю не вивчену —
Просту, домашню, звичну,
Не з-за морів прикликану,
Не з словників насмикану.
Ти у мене із кореня —
Поле мені наговорена,
Дзвоном коси прокована,
В чистій воді смакована.
Болем очей продивлена,
Смутком багать продимлена,
З хлібом у душу всмоктана,
В поті людським намокнута,
З кров'ю моєю змішана.
І аж до скону залишена
В серці моїм.

Валентин Бичко

Читайте в номері

- Історія формування української писемності
- Котра година?
- Ступені порівняння прикметників
- "Коло зв'язку" прийменників
- Неймовірне поряд

Історія формування української писемності

А	Б	В	Г	Д	Е	Ж
аз	буки	вєли	глаголь	добро	єсть	живєте
З	З	Н	и	к	л	м
зєло	земля	їже	и	кѣко	люди	мыслєте
Н	о	п	р	с	т	ѡ
наш	он	покой	ры	слово	твердо	ук
Ф	Х	Ѡ	Ц	У	Ш	Щ
фєрт	хєр	ѡт. ѡмєга	щы	червь	ша	шта
Ъ	Ы	Ь	Ѣ	Ю	Ѧ	Ѧ
єр	єрѣ	єрь	ятъ	ю	(и)ѧ	юсмаѧѣ
Ж	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ
юс большой	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ

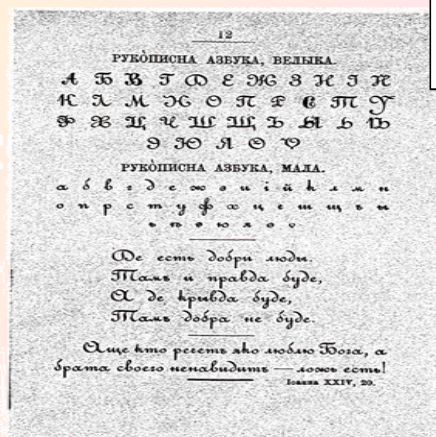
кирилиця

Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ
а	б	в	г	д	е	ж
Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ
з	и	і	ѧ	к	л	м
Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ
н	о	р	с	т	у	ѧ
Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ
ф	ѧ	ѧ	ѧ	ѧ	ѧ	ѧ
Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ
Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ
Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ
Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ

глаголиця

гражданка

слобожанський правопис

Українська писемність пройшла декілька етапів розвитку

Перший період — XI - XVI ст. Це, власне, був не український, а слов'янський правопис, започаткований творцями слов'янської азбуки Кирилом й Мефодієм. Українська абетка сформувалася на основі кирилиці, що поширилась у Київській Русі з прийняттям християнства. За часів Київської Русі застосовувались паралельно дві абетки: кирилиця й глаголиця.

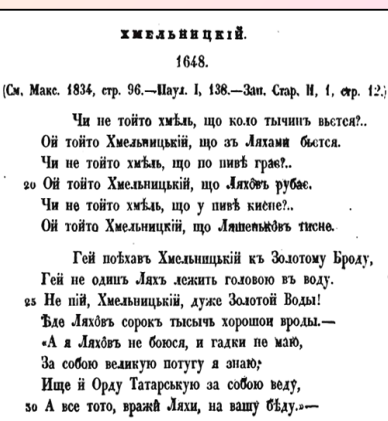
Початок другого етапу в історії українського правопису пов'язаний із виходом 1619 р. праці М. Смотрицького «Грамматика славенскія правильное синтагма». Орфографія старослов'янської мови вже більш пристосовується до української фонетики. Тоді було розмежовано значення букв *з* і *г*, запроваджено буквосполучення *дж* і *дз* для позначення відповідних українських звуків, узаконено вживання букви *й*.

У 1708 р. було змінено накреслення літер і введено спрощене кириличне письмо — «гражданку».

У 1827 р. М. О. Максимович обґрунтував нові правила правопису. Ці правила були розвитком правопису І. Котляревського та особливо популярними стали в Галичині, Буковині та на Закарпатті. Письмо отримало назву «максимовичівка».

Третій етап являв собою намагання знайти оптимальний варіант правопису сучасної української мови. Він припадає на XIX ст. У середині XIX ст. певний час використовувалися слобожанський правопис та правопис Т. Шевченка, а з 1856 р. правопис, розроблений П. Кулішем — кулішівка.

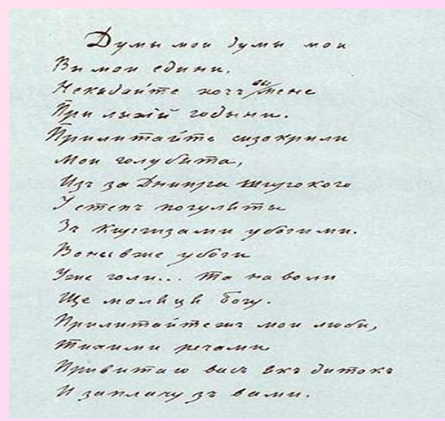
Основою сучасної системи правопису стала орфографія, застосована Б. Грінченком у «Словарі української мови» у 1907–1909 р.р. Сучасна українська абетка є кириличною й складається з 33 літер, які вживаються для позначення на письмі 48 фонем.

максимовичівка

А, а	а	І, і	і	Т, т	те
Б, б	бе	Ї, ї	ї	У, у	у
В, в	ве	Й, й	йот	Ф, ф	єф
Г, г	ге	К, к	ка	Х, х	ха
Ґ, ґ	ґе	Л, л	ел	Ц, ц	це
Д, д	де	М, м	ем	Ч, ч	че
Е, е	е	Н, н	ен	Ш, ш	ша
Є, є	є	О, о	о	Щ, щ	ща
Ж, ж	же	П, п	пе	Ь	знак м'якшен.
З, з	зе	Р, р	ер	Ю, ю	ю
И, и	и	С, с	ес	Я, я	я

сучасна українська абетка

кулішівка

"Коло зв'язку" прийменників

У сучасній українській мові досить поширеним є неправильне вживання прийменників з відмінковими формами іменників. Розглянемо "коло зв'язку" прийменників з (*із*, *зі*) та *по*.

Прийменник *з* вживається:

- 1) з родовим відмінком (вийти з приміщення; сміятися з когось; урок з математики);
- 2) із знахідним відмінком (було осіб з десять; минуло років з п'ять);
- 3) з орудним відмінком (брат *із* сестрою; розмовляти з другом; шафа *із* дзеркалом; з приходом весни).

Прийменник *по* поєднується з формами знахідного та місцевого відмінків (з формою давального відмінка не вживається):

- 1) із знахідним відмінком (зайти у воду *по* коліна; відпочивати *по* серпень);
- 2) з місцевим відмінком (іти *по* дорозі; пройтися *по* кімнатах; довідатись *по* святках (після свят); не спить *по* ночах (ночами)).

Неймовірно поряд

"Сміх крізь сльози!"

Видання Черкаської спеціалізованої школи I-III ступенів №28 ім. Т.Г. Шевченка
Черкаської міської ради Черкаської області
Головний редактор: Скорик Тетяна Андріївна
Редактор: Пластун Ярослава Вікторівна
Редакційний склад: Конюшей Анжеліка, Євтушевська Ольга, Штельмах Марія

Ступені порівняння прикметників

Дуже часто для багатьох постає проблема з правильним використанням та написанням ступенів порівняння прикметників. Щоб не виникло таких проблем достатньо запам'ятати лише п'ять правил:

- 1) **не вживайте** слово “самий” для утворення ступенів порівняння в українській мові (“самий” у нас існує в інших значеннях: “той самий чоловік“, “під самий новий рік“, “біля самої гори“):

самий гарний – найгарніший

самий великий – найбільший

всього самого найкращого – всього найкращого;

- 2) **не утворюйте** ступені порівняння від якісних прикметників типу *русявий, смаглявий, сіруватий, маленький, величеський, премудрий*; прикметників, що мають непорівнювану ознаку *хворий, німий, голый* тощо:

хворіший

німіший

найбільш величезний;

- 3) **не поєднуйте** просту (добріший) і складену (більш добрий) форми ступенів порівняння:

більш добріший – добріший або більш добрий

менш солодший – солодший або більш солодкий

найбільш коротший – найкоротший або найбільш короткий;

- 4) підсилювальні частки **що, як** зі ступенями порівняння пишемо *разом*:

як наймиліший – якнаймиліший

як найвищий – якнайвищий

що найкращий – щонайкращий;

- 5) прикметники вищого ступеня порівняння вживаємо з прийменниками *від, за* або сполучниками *ніж, як* (конструкції **без прийменника** або із займенником **чим** є ненормативними):

він сильніший мене – він сильніший від мене

немає нічого кращого, чим справжня дружба – немає нічого кращого, як справжня дружба; немає ні-

чого кращого за справжню дружбу

дуб крилатіший, чим клен – дуб крилатіший, ніж клен.

Перевір себе

1. **Неправильно** утворено ступінь порівняння прикметника

А найменш вдалий

Б щонайцікавіший

В найсліпіший

Г дорожчий за всіх

2. **Граматичну помилку допущено в рядку**

А якнайкраща пісня

Б найвідоміша співачка

В щонайдрібна монета

Г чи не найцікавіша історія

3. **Правильно** утворено ступінь порівняння прикметника

А менш цікавіший

Б самий довгий

В дорожчий над усе

Г дорожчий золота

4. **Потребує** редагування словосполучення

А чи не найсмачніший суп

Б дорожка за золото книга

В найдовша в Європі річка

Г більш працюватіший хлопець

5. **Правильно** утворено ступені порівняння прикметників у всіх словах рядка

А більш здібний, самий кваліфікований

Б найменш важливий, найпорожніший

В якнайглибший, більший за всіх

Г найпоганіший, найменш упертий

Котра година?

Час, коли зовсім не обов'язково знати, котра година – це канікули та відпустки! Проте що варто знати завжди – це як правильно відповісти на запитання “Котра година?” українською. Ми говоримо, як нам зручно, але треба висловлюватись правильно, це завжди привертає увагу грамотної людини, тому ці знання потрібні для нас в житті.

По-перше, запам'ятайте, що в українській мові **годину** завжди вказуємо **порядковим числівником**, тобто таким, що відповідає на питання **котра?** (**перша** година, **одинадцята** година), а **хвилини і секунди** - уже **кількісним**, що відповідає на питання **скільки?** (**двадцять** хвилин, **п'ять** секунд).

По-друге, відповідно, щоб дізнатися про час, **ПРАВИЛЬНО** казати так: **котра зараз година?, о котрій годині ти прийдеш?**

Ось як потрібно правильно відповідати на питання про час:

	<i>Неправильно</i>	<i>Правильно</i>
11.00	Одинадцять годин. В одинадцятій годині.	Рівно одинадцята година. Одинадцята година рівно.
11.10	Одинадцять десять. Десять хвилин одинадцятої.	Одинадцята година десять хвилин. Десять хвилин по одинадцятій. Десять хвилин на дванадцяту.
11.15	Одинадцять п'ятнадцять. П'ятнадцять хвилин одинадцятої.	Одинадцята година п'ятнадцять хвилин. П'ятнадцять хвилин (чверть) по одинадцятій. П'ятнадцять хвилин (чверть) на дванадцяту.
11.30	Пів дванадцятої.	Одинадцята година тридцятьхвилин. Пів на дванадцяту.
11.45	Без п'ятнадцяти дванадцята. Одинадцять сорок п'ять.	Одинадцята година сорок п'ятьхвилин. За п'ятнадцять хвилин дванадцята. За чверть дванадцята. П'ятнадцять хвилин до дванадцятої.

Перевір себе

1. **Неправильно** побудовано словосполучення

А зустрінемося о третій

Б зараз сьома п'ятнадцять

В десять хвилин восьмої

Г будемо після одинадцятої

Д за двадцять хвилин третя

2. **Граматично правильною на запитання Коли зустрінемося? буде відповідь**

А рівно в дев'ять

Б без двадцяти сім

В за десять до сьомої

Г в п'ятнадцять десять

Д в п'ять хвилин сьомої

3. **Граматично правильна відповідь на запитання Коли зустрінемося?**

А в сім двадцять

Б без п'ятнадцяти вісім

В за п'ять до сьомої

Г в двадцять два десять

Д без десяти три

4. **На запитання Котра година? граматично правильною є відповідь**

А за десять вісім

Б сім п'ятдесят

В без десяти вісім

Г без десяти восьма

Д за десять восьма

5. **Правильно** побудовано словосполучення

А шість годин п'ятнадцять хвилин

Б чверть на восьму

В без п'ятнадцяти шість

Г десять сорок п'ять

Д чверть на вісім

